Avotinš proti Lotyšsku, rozsudek velkého senátu ze dne 23. 5. 2016 – Unijní pravidla pro vzájemné uznávání rozhodnutí ve světle požadavků pro spravedlivý proces dle článku 6 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatel: Avotinš

Žalovaný stát: Lotyšsko

Číslo stížnosti: 17502/07

Datum: 23.05.2016

Článek Úmluvy: čl. 6 odst. 1

Rozhodovací formace: Velký senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: domněnka o rovnocenné ochraně, kontradiktorní řízení, princip vzájemného uznávání, rovnost zbraní, spravedlivý proces, závazky z práva EU

Český právní řád: čl. 34 odst. 2 a čl. 38 odst. 1 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (nařízení Brusel I)
čl. 36 Listiny základních práv a svobod
§ 46 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Významnost: 1

Unijní pravidla pro vzájemné uznávání rozhodnutí ve světle požadavků pro spravedlivý proces dle článku 6 odst. 1 Úmluvy

Autorský komentář:

Rozsudek Velkého senátu ve věci Avotinš je dalším rozhodnutím, kterým se Soud vyjadřuje ke vzájemnému vztahu unijního práva a Úmluvy v oblasti ochrany základních práv a svobod. Stejně jako ve svých rozsudcích Bosphorus a Michaud se Soud uchyluje k aplikaci tzv. domněnky Bosphorus, předpokládající rovnocennou úroveň ochrany lidských práv zaručenou mechanismy unijního práva v porovnání s právním rámcem stanoveným Úmluvou v zájmu mezinárodní spolupráce.

Oproti oběma výše zmíněným rozhodnutím však rozsudek Avotinš přináší určitý posun. Za prvé se jedná o první rozhodnutí Soudu aplikující domněnku o rovnocenné ochraně od doby, kdy Soudní dvůr Evropské unie svým posudkem 2/13 vyjádřil odmítavý postoj k otázce přistoupení Unie k Úmluvě. Tímto pro některé překvapivým závěrem tak Soud jasně dává najevo, že i přes negativní postoj unijních orgánů hodlá i nadále zachovat směr své dosavadní rozhodovací praxe. Za druhé je třeba

upozornit i na skutečnost, že v projednávaném případě byla domněnka poprvé použita v oblasti unijních pravidel týkajících se uznávání a výkonu cizích rozhodnutí obsažených v nařízení Brusel I. V tomto ohledu jistě stojí za povšimnutí, že právě možné ohrožení principu vzájemného uznávání bylo jedním z klíčových argumentů, o které se opíral předmětný negativní posudek Soudního dvora. V porovnání s předchozí judikaturou Soud navíc s domněnkou Bosphorus pracuje daleko podrobněji, a stanoví dokonce dvě dodatečné podmínky, za kterých může být použita (absence manévrovacího prostoru na straně vnitrostátních orgánů a rozvinutí plného potenciálu kontrolního mechanismu zavedeného právem Evropské unie).

(JUDr. Pavel Simon)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatel Peteris Avotinš, lotyšský státní příslušník, podepsal dne 4. května 1999 uznání dluhu ve prospěch kyperské společnosti F. H. Ltd., v němž prohlásil, že si od jmenované společnosti půjčil peněžní částku 100 000 amerických dolarů (USD), kterou se zavazuje splatit do 30. června 1999. Uznání dluhu také pro účely projednání případných sporů obsahovalo doložku o volbě kyperského práva a ujednání zakládající mezinárodní příslušnost kyperských soudů (§ 14). V roce 2003 podala společnost F. H. Ltd. k Okresnímu soudu v Limassolu (Kypr) návrh na zahájení řízení, kterým se domáhala zaplacení předmětné částky i s příslušenstvím. Soud údajně stěžovateli doručil předvolání k účasti na jednání na adresu v Rize, uvedenou společností F. H. Ltd. a obsaženou také v listině s uznáním dluhu. Stěžovatel však později namítal, že předvolání mu nikdy nebylo doručeno a že na uvedené adrese v Rize jej v rozhodnou dobu nebylo možno zastihnout. Dne 24. května 2004 vynesl Okresní soud v Limassol za nepřítomnosti stěžovatele rozsudek, kterým stanovil povinnost stěžovatele uhradit žalující společnosti dluh ve výši 100 000 USD i s příslušenstvím a nahradit náklady řízení. V odůvodnění rozsudku bylo uvedeno, že stěžovatel se nedostavil k jednání, přestože byl náležitě informován o datu a místu jeho konání (§ 15–20). Dne 22. února 2005 podala společnost F. H. Ltd. u Okresního soudu v Rize (Lotyšsko) žádost o uznání a výkon rozsudku limassolského soudu a o vydání předběžného opatření. V žádosti uvedla žalující společnost adresu stěžovatele v Rize, která se však lišila od adresy obsažené v návrhu na zahájení řízení u limassolského soudu. Dne 27. února 2006 okresní soud v Rize za nepřítomnosti stran vyhověl této žádosti a nařídil uznání a výkon kyperského rozsudku (§ 21–25). Stěžovatel následně namítal, že se o existenci rozsudku kyperského soudu a usnesení lotyšského soudu dozvěděl až dne 15. června 2006. Kyperský rozsudek o zaplacení sporné částky nijak nerozporoval, opravný prostředek podal pouze proti usnesení lotyšského soudu o nařízení výkonu. Odkazoval se přitom zejména na ustanovení čl. 34 odst. 2 a čl. 38 odst. 1 nařízení Brusel I. Lotyšský odvolací soud dal nejdříve stěžovateli za pravdu a usnesení o nařízení výkonu rozsudku kyperského soudu zrušil, Nejvyšší soud však následně dne 31. ledna 2007 vyhověl dovolání podanému společností F. H. Ltd. a nařídil uznání a výkon rozsudku kyperského soudu s odůvodněním, že stěžovatel proti tomuto rozsudku nepodal žádný opravný prostředek a že ve smyslu čl. 36 nařízení Brusel I nesmí být cizí rozhodnutí přezkoumáváno ve věci samé (§ 26–35).

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

K tvrzenému porušení čl. 6 Úmluvy

69. Stěžovatel tvrdil, že byl obětí porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Namítal, že vydáním prohlášení o vykonatelnosti rozsudku Okresního soudu v Limassolu ze dne 24. května 2004, které bylo dle jeho názoru zřejmě vadné, neboť bylo vydáno v rozporu s jeho právem na obhajobu, senát lotyšského Nejvyššího soudu zasáhl do jeho práva na spravedlivý proces …
70. Rozsudek senátu
71. Senát ve svém rozsudku nejprve shledal, že vzhledem k prohlášení stížnosti proti Kypru za nepřípustnou z důvodu, že nebyla podána včas, nebylo v pravomoci Soudu zkoumat, zda

Okresní soud v Limassolu postupoval v souladu s čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Rozsah případu byl proto omezen na zjištění, zda lotyšské soudy při nařizování výkonu kyperského rozsudku v Lotyšsku respektovaly základní zásady spravedlivého procesu ve smyslu tohoto ustanovení. V této souvislosti senát shledal, že respektování právních závazků státu vyplývajících z členství v Evropské unii je záležitostí obecného zájmu a že to stejné platí i pro provádění nařízení Brusel I, založeném na principu „vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti". Lotyšské soudy proto měly povinnost zajistit uznání a rychlý a efektivní výkon kyperského rozsudku v Lotyšsku. Senát dále shledal, že ochrana základních práv poskytnutá Evropskou unií byla v zásadě rovnocenná té, jež je zaručená Úmluvou (viz Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi proti Irsku, č. 45036/98, rozsudek ze dne 30. června 2005, § 160–165).

72. Senát měl dále za to, že s ohledem na to, že si stěžovatel vypůjčil peníze od kyperské společnosti a podepsal listinu s uznáním dluhu vydanou kyperským soudem (…), dalo by se očekávat, že se stěžovatel seznámí s právními následky jakéhokoli pochybení z jeho strany a se způsobem vedení soudního řízení v Kypru. Podle názoru senátu byl stěžovatel povinen prokázat, že u kyperských soudů neměl k dispozici žádný efektivní opravný prostředek …. Senát proto uzavřel, že zamítnutím stěžovatelových argumentů pouhým odkazem na skutečnost, že se neodvolal proti kyperskému rozsudku, Nejvyšší soud dostatečně zohlednil práva chráněná čl. 6 odst. 1 Úmluvy (…).
73. Senát konečně neshledal žádná porušení čl. 6 odst. 1, co se dalších stěžovatelových tvrzení týče.

…

1. Hodnocení Soudu
2. Obecné zásady

…

97. Rozsudek ze dne 24. května 2004 byl vydán kyperským soudem a lotyšské soudy nařídily jeho výkon v Lotyšsku. Následně stěžovatel napadal obě řízení, v Kypru i v Lotyšsku, ve smyslu čl. 6 Úmluvy …. Co se týče prvního z nich, stěžovatel namítal, že bylo zasaženo do jeho práv na obhajobu, zatímco v případě druhého tvrdil, že soudy schválily řízení v Kypru nařízením uznání a výkonu rozsudku. Soud však stížnost proti kyperskému rozsudku prohlásil za nepřípustnou z důvodu, že nebyla podána včas …. Soud tudíž není ratione personae příslušný pro vydání formálního rozhodnutí ohledně toho, zda Okresní soud v Limassolu splnil požadavky čl. 6 odst. 1. Musí však zjistit, zda lotyšské soudy prohlášením kyperského rozsudku za vykonatelný postupovaly v souladu s tímto ustanovením (viz, mutatis mutandis, Pellegrini proti Itálii, č. 30882/96, rozsudek ze dne 20. července 2001, § 4041). Soudu přitom nezbývá než brát přitom v potaz i relevantní aspekty kyperského řízení.
98. Soud se domnívá, že rozhodnutí o výkonu cizího rozsudku nemůže být považováno za slučitelné s požadavky čl. 6 odst. 1 Úmluvy, pokud bylo vydáno, aniž by neúspěšné straně byla přiznána možnost efektivně uplatnit námitky ohledně nespravedlnosti řízení vedoucího k tomuto rozsudku, a to jak ve státě původu, tak i v dožádaném státě. Ve svém podání z pozice třetích stran estonská vláda zdůraznila důležitost rozdílu mezi výkonem rozsudku pocházejícího z jiného smluvního státu Úmluvy a výkonem rozsudku vydaného orgány státu, který není stranou Úmluvy. V prvním případě, za předpokladu že strany mohly zaručit ochranu svých práv obsažených v Úmluvě v zemi původu rozsudku, by měl být přezkum soudem v dožádaném státě více omezen než ve druhém případě. Soud poznamenává, že ještě nikdy nebyl vyzván ke zkoumání dodržování záruk spravedlivého procesu v kontextu vzájemného uznávání založeného na unijním právu. Nicméně vždy aplikoval obecnou zásadu spočívající v tom, že soud přezkoumávající žádost o uznání a výkon cizího rozsudku nemůže vyhovět žádosti, aniž by nejdřív neprovedl některá opatření k přezkumu tohoto rozsudku ve světle záruk spravedlivého

procesu; míra tohoto přezkumu se může různit v závislosti na povaze případu (viz, mutatis mutandis, Drozd a Janousek proti Francii a Španělsku, č. 12747/87, rozsudek ze dne 26. června 1992, § 110; Pellegrini, citováno výše, § 40). V projednávaném případě proto Soud musí určit, zda byl ve světle relevantních okolností případu přezkum provedený senátem lotyšského Nejvyššího soudu pro účely čl. 6 odst. 1 dostatečný.

99. Soud zdůrazňuje, že v souladu s čl. 19 Úmluvy je jeho jedinou povinností zajistit dodržování závazků plynoucích z Úmluvy a převzatých smluvními stranami. Obzvláště není jeho funkcí zabývat se nesprávným skutkovým zjištěním a nesprávným právním posouzením, kterého se údajně dopustil vnitrostátní soud při hodnocení důkazů, ledaže tím došlo k porušení práv a svobod chráněných Úmluvou (viz, mimo jiné, García Ruiz proti Španělsku, č. 30544/96, rozsudek ze dne 21. ledna 1999, § 28). ... Nemá tudíž pravomoc rozhodovat o takových skutkových otázkách, jako je stěžovatelovo tvrzení, že splatil dluh předtím, než bylo proti němu zahájeno řízení (viz odst. 15 a 77).

100. Soud dále poznamenává, že k uznání a výkonu kyperského rozsudku došlo v souladu s Nařízením Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (známé jako nařízení Brusel I), které bylo použitelné v rozhodné době. Stěžovatel tvrdil, že senát Nejvyššího soudu porušil čl. 34 odst. 2 nařízení a odpovídající ustanovení lotyšského občanského soudního řádu. Soud opakuje, že není v jeho kompetenci formálně rozhodovat o dodržování vnitrostátního práva, jiných mezinárodních smluv nebo práva Evropské unie (viz např. S. J. proti Lucembursku, č. 34471/04, rozsudek ze dne 4. března 2008, § 52; Jeunesse proti Nizozemí, č. 12738/10, rozsudek ze dne 3. října 2014, § 110). Úloha výkladu a aplikace norem nařízení Brusel I náleží jednak Soudnímu dvoru, a to v rámci řízení o předběžné otázce, jednak vnitrostátním soudům v rámci jejich působnosti jakožto soudům Unie, tj. v rámci aplikace nařízení tak, jak je vykládáno Soudním dvorem. Pravomoc Evropského soudu pro lidská práva je omezena na přezkum dodržování požadavků Úmluvy, v tomto případě čl. 6 odst. 1. V důsledku toho Soudu ... nepřísluší posoudit, zda senát lotyšského Nejvyššího soudu správně aplikoval čl. 34 odst. 2 nařízení Brusel I či jakoukoli jinou normu práva Evropské unie.

101. Domněnka o rovnocenné ochraně (domněnka Bosphorus)

102. a) Rozsah domněnky o rovnocenné ochraně

103. Soud zdůrazňuje, že i v rámci aplikace práva Evropské unie zůstávají smluvní státy vázány povinnostmi, které dobrovolně převzaly přistoupením k Úmluvě. Tyto povinnosti však musí být posuzovány ve světle domněnky stanovené Soudem v rozsudku Bosphorus a rozvedené v rozsudku Michaud (oba citované výše; viz také M. S. S. proti Belgii a Řecku, č. 30696/09, rozsudek ze dne 21. ledna 2011, § 338; Povse, cit. výše, § 76). V rozsudku Michaud Soud shrnul svoji judikaturu k domněnce následujícím způsobem:

104. Soud připomíná, že úplné zproštění odpovědnosti smluvních států plynoucí z Úmluvy tam, kde tyto státy pouze plnily své závazky jakožto členové mezinárodní organizace, na kterou přenesly část své suverenity, by bylo neslučitelné s účelem a cílem Úmluvy; záruky obsažené v Úmluvě by tak mohly být libovolně omezeny či vyloučeny, čímž by byla Úmluva zbavena svého zásadního významu a došlo by k oslabení praktické a efektivní povahy jejích záruk. Jinými slovy, státy zůstávají podle Úmluvy zodpovědné za opatření učiněná při plnění svých mezinárodních závazků, i pokud tyto závazky vznikají z jejich členství v mezinárodní organizaci, na kterou přenesly část své suverenity (viz Bosphorus, citováno výše, § 154).

105. Je však pravdou, že Soud také rozhodl, že jednání učiněné v souladu s takovými závazky je ospravedlnitelné, pokud příslušná organizace chrání základní práva, co se poskytnutých hmotněprávních záruk i mechanismů ke kontrole jejich dodržování týče, způsobem, který lze považovat přinejmenším za rovnocenný (tj. nikoli totožný, ale „srovnatelný“) tomu, který stanoví Úmluva (zároveň se předpokládá, že jakékoli takové zjištění o „rovnocennosti“ nemůže být konečné a může být přezkoumáno ve světle relevantních změn v ochraně základních práv). Má-li se za to, že je organizací taková rovnocenná ochrana poskytnuta, uplatní se domněnka,

že se stát neodchýlil od požadavků Úmluvy, když pouze plnil své právní závazky plynoucí z jeho členství v této organizaci.

Stát však bude podle Úmluvy plně zodpovědný za všechna svá jednání, která nespadají do jeho mezinárodních právních závazků, zejména pokud konal v rámci své diskreční pravomoci (viz M. S. S. proti Belgii a Řecku, citováno výše, § 338). Jakákoli taková domněnka může být navíc vyvrácena, pokud je za okolností daných v konkrétním případě shledáno, že ochrana práv stanovených Úmluvou byla zjevně nedostatečná. V takovém případě by byl zájem na mezinárodní spolupráci převážen rolí Úmluvy jakožto „ústavního nástroje evropského veřejného pořádku“ v oblasti lidských práv (viz Bosphorus, citováno výše, § 152–58; mimo jiné také M. S. S. proti Belgii a Řecku, citováno výše, § 338-40).

104. Tato domněnka o rovnocenné ochraně má za cíl zejména zajistit, aby smluvní strana za účelem ospravedlnění svých jednání či opomenutí plynoucích z jejího členství v mezinárodní organizaci, která není stranou Úmluvy a na kterou přesunula část své suverenity, nebyla ve vztahu k Úmluvě vystavena dilematům, když je povinna spoléhat se na právní závazky, které jí v důsledku tohoto členství náleží. Slouží také k určení, ve kterých případech může Soud v zájmu mezinárodní spolupráce, s ohledem na dodržování závazků smluvních stran plynoucích z Úmluvy, snížit intenzitu své kontrolní funkce, která mu byla svěřena čl. 19 Úmluvy. Z těchto cílů vyplývá, že Soud takový závazek uzná, pouze pokud právům a zárukám, která chrání, byla poskytnuta ochrana srovnatelná té, kterou přiznává sám Soud. Pokud by tomu tak nebylo, stát by se vyhnul jakémukoliv mezinárodnímu přezkumu slučitelnosti svých jednání se závazky plynoucími z Úmluvy.
105. V souvislosti s dřívějším „prvním pilířem“ Evropské unie (viz Bosphorus, citováno výše, § 72) Soud konstatoval, že ochrana základních práv přiznaná právním systémem Evropské unie je v zásadě rovnocenná té, kterou poskytuje Úmluva. V rámci svého hodnocení shledal za prvé, že Evropská unie nabízí rovnocennou ochranu hmotněprávních záruk, a v této souvislosti připomněl, že v rozhodné době již bylo respektování základních práv podmínkou zákonnosti komunitárních aktů a že Soudní dvůr se při posuzování rozsáhle odkazoval na ustanovení Úmluvy a na štrasburskou judikaturu (viz Bosphorus, citováno výše, § 159). Toto zjištění se a fortiori aplikuje od 1. prosince 2009, data vstupu (pozměněného) čl. 6 Smlouvy o Evropské unii v platnost, které uděluje Chartě základních práv Evropské unie stejnou hodnotu jako Smlouvám a přiznává základním právům tak, jak jsou zaručena Úmluvou a jak vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, status obecných zásad práva Evropské unie (viz Michaud, citováno výše, § 106).
106. Soud dospěl k závěru, že substantivní ochrana poskytnutá unijním právem je rovnocenná s přihlédnutím k ustanovení čl. 52 odst. 3 Charty základních práv, podle kterého je význam a rozsah práv obsažených v Chartě v míře, která odpovídá právům zaručeným Úmluvou, stejný, aniž by byla dotčena možnost unijního práva poskytnout rozsáhlejší ochranu (viz Bosphorus, citováno výše, § 80). Vzhledem k tomu, že vstup Lisabonské smlouvy v platnost (viz odst. 37 výše) uděluje Chartě stejnou hodnotu jako Smlouvám, Soud při posuzování otázky, zda v daném případě může stále brát v úvahu to, že ochrana přiznaná unijním právem je rovnocenná té, která je poskytnuta Úmluvou, obzvláště dbá na důležitost dodržování pravidla stanoveného v čl. 52 odst. 3 Charty základních práv.
107. Za druhé Soud uznal, že mechanismus zavedený právem Evropské unie pro kontrolu dodržování základních práv v rozsahu, v jakém byl rozvinut jejich plný potenciál, také přiznává ochranu srovnatelnou s tou, již poskytuje Úmluva. V tomto ohledu Soud přikládal značný význam roli a pravomoci Soudního dvora, a to i navzdory skutečnosti, že přístup jednotlivců k soudu je mnohem omezenější než přístup ke štrasburskému Soudu ve smyslu čl. 34 Úmluvy (viz rozsudky ve věci Bosphorus, § 160–165; Michaud, § 106–111, oba citovány výše).
108. b) Aplikace domněnky o rovnocenné ochraně v projednávaném případě

109. Soud připomíná, že aplikace domněnky o rovnocenné ochraně v právním systému Evropské unie závisí na dvou podmínkách, které jsou uvedeny v rozsudku Michaud, citovaném výše. Jsou jimi absence manévrovacího prostoru na straně vnitrostátních orgánů a rozvinutí plného potenciálu kontrolního mechanismu zavedeného právem Evropské unie (ibid., § 113–115). Soud proto musí zjistit, zda obě tyto podmínky byly v pojednávaném případě splněny.
110. S ohledem na první podmínku Soud na úvod poznamenává, že ustanovení, které senát Nejvyššího soudu uplatnil, bylo obsaženo v nařízení, které je v členských státech přímo aplikovatelné v celém svém rozsahu, a nikoli ve směrnici, která by stát zavazovala co do požadovaného výsledku, avšak výběr prostředků a způsobu jeho dosažení by ponechala na státě (viz naopak Michaud, citováno výše, § 113). Co se týče přesného ustanovení použitého v předmětném případě, konkrétně čl. 34 odst. 2 nařízení Brusel I, Soud uvádí, že připouští odmítnutí uznání a výkonu cizího rozsudku pouze za velmi přesných omezení a za splnění určitých předpokladů, konkrétně, že „žalovanému … nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem, ledaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost“. Z výkladu, ke kterému Soudní dvůr dospěl ve své rozsáhlé judikatuře (viz odst. 57–61 výše), je zřejmé, že toto ustanovení neuděluje soudu, u kterého bylo žádáno o prohlášení vykonatelnosti, žádnou diskreční pravomoc. Soud proto uzavírá, že senát lotyšského Nejvyššího soudu v tomto případě neměl žádný manévrovací prostor.
111. Projednávaný případ se tedy liší od případu M. S. S., citováno výše. V onom případě, při zkoumání otázky odpovědnosti Belgie podle Úmluvy, Soud ve smyslu podmínek použitelného nařízení (nařízení Dublin II) uvedl, že si orgány belgického státu zachovaly diskreční pravomoc pro posouzení, zda využít ustanovení o svrchovanosti, které jim povolilo zkoumat žádost o azyl a zdržet se odeslání stěžovatele zpět do Řecka, pokud měly za to, že řecké orgány pravděpodobně nedostály svým závazkům plynoucím z Úmluvy (§ 339–340), či nikoli. Článek 34 odst. 2 Nařízení Brusel I oproti tomu nepřiznává státům žádnou takovou diskreční pravomoc.
112. V podáních třetích stran se Centrum AIRE vyjádřilo, že se senát lotyšského Nejvyššího soudu mohl a měl uchýlit k aplikaci čl. 34 odst. 1 Nařízení Brusel I, podle kterého musí být žádost o prohlášení vykonatelnosti odmítnuta, pokud „ [je] takové uznání zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá“. Podle Centra AIRE umožňovalo toto ustanovení lotyšskému soudu určitý stupeň diskrece (viz odst. 94 výše). Nicméně argumenty uplatněné stěžovatelem před Nejvyšším soudem byly omezeny na aplikaci druhého odstavce čl. 34. Soud proto omezí svoji analýzu v závislosti na stěžovatelova tvrzení uplatněná před Nejvyšším soudem a v souvislosti s tímto řízením. Domnívá se, že není jeho úlohou určit, zda mělo být aplikováno i jiné ustanovení nařízení Brusel I.
113. Pokud jde o druhou podmínku, konkrétně rozvinutí plného potenciálu kontrolního mechanismu poskytnutého právem Evropské unie, Soud nejprve podotýká, že v rozsudku Bosphorus, citováno výše, uznal, že z celkového pohledu přiznávají kontrolní mechanismy zavedené v rámci Evropské unie srovnatelný stupeň ochrany, který poskytuje mechanismus Úmluvy (ibid., § 160–164). S ohledem na specifické okolnosti projednávaného případu konstatuje, že senát Nejvyššího soudu nepředložil Soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se výkladu a aplikace čl. 34 odst. 2 nařízení. Má však za to, že by tato druhá podmínka měla být používána bez přehnaného formalismu a s přihlédnutím ke specifickým vlastnostem dotyčného kontrolního mechanismu. Domnívá se, že by nesloužilo užitečnému účelu, kdyby použití domněnky Bosphorus záviselo na požadavku, aby vnitrostátní soud požádal o rozhodnutí Soudního dvora ve všech případech a bez výjimky, včetně těch případů, kde v souvislosti s ochranou základních práv v rámci Evropské unie nevyvstala žádná opravdová a závažná otázka, nebo těch, kde Soudní dvůr již dříve přesně konstatoval, jak by měla být vykládána ustanovení unijního práva způsobem, který je v souladu se základními právy.

114. Soud podotýká, že již v jiném kontextu rozhodl, že vnitrostátní soudy, proti jejichž rozhodnutím ve vnitrostátním právu neexistuje žádný opravný prostředek, jsou povinny odůvodnit odmítnutí položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku ve světle výjimek stanovených judikaturou Soudního dvora. Vnitrostátní soudy musí proto uvést důvody, proč považují za zbytečné žádat o rozhodnutí o předběžné otázce (viz Ullens de Schooten a Rezabek proti Belgii, č. 3989/07 a 38353/07, rozsudek ze dne 20. září 2011, § 62 i Dhahbi proti Itálii, č. 17120/09, rozsudek ze dne 8. dubna 2014, § 31–34). Soud zdůrazňuje, že účelem přezkumu, který v tomto ohledu provádí, je zjištění, zda odmítnutí položit předběžnou otázku představuje samo o sobě porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy; přitom bere v úvahu přístup již zavedený judikaturou Soudního dvora. Tento přezkum se proto liší od toho, který provádí, když, stejně jako v projednávaném případě, zkoumá rozhodnutí nepožádat o rozhodnutí o předběžné otázce jakožto součást svého celkového zhodnocení úrovně ochrany základních práv poskytnuté právem Evropské unie. Soud provádí toto posouzení v souladu se závěry z rozsudku Michaud, aby určil, zda může aplikovat domněnku o rovnocenné ochraně na napadené rozhodnutí, domněnku, kterou Soud aplikuje v souladu s podmínkami, které sám stanovil.
115. Soud se tedy domnívá, že otázka, zda byl rozvinut plný potenciál kontrolního mechanismu poskytnutého právem Evropské unie (a konkrétněji řečeno, zda skutečnost, že vnitrostátní soudy projednávající daný případ nepožádaly Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce, je schopna vyloučit aplikaci domněnky o rovnocenné ochraně), by měla být posuzována ve světle specifických okolností každého případu. Ve vztahu k projednávanému případu poznamenává, že stěžovatel nepředložil žádné konkrétní tvrzení týkající se výkladu čl. 34 odst. 2 nařízení Brusel I a jeho souladu se základními právy, které by odůvodňovalo potřebu požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce. Tento postoj je potvrzen skutečností, že stěžovatel za tímto účelem senátu lotyšského Nejvyššího soudu nepředložil žádnou žádost. Projednávaný případ se proto zřetelně liší od Michaud, citováno výše, ve kterém vnitrostátní nejvyšší soud odmítl stěžovatelovu žádost o položení předběžné otázky i přesto, že Soudní dvůr otázku souladu napadených ustanovení práva Evropské unie s Úmluvou ještě nikdy dříve neposuzoval (ibid., § 114). Z tohoto důvodu skutečnost, že daná věc nebyla předložena k rozhodnutí o předběžné otázce, v projednávaném případě není rozhodujícím faktorem. Druhá podmínka pro aplikaci domněnky Bosphorus by proto měla být považována za splněnou.
116. Vzhledem k výše uvedenému Soud dospěl k závěru, že domněnka o rovnocenné ochraně je v projednávaném případě použitelná, jelikož senát Nejvyššího soudu nečinil nic jiného, než prováděl lotyšské právní závazky vyplývající z členství v Evropské unii (viz, mutatis mutandis, Povse, citováno výše, § 78). Úlohou Soudu je tudíž zjistit, zda ochrana práv zaručená Úmluvou byla v projednávaném případě tak zjevně nedostatečná, že by domněnka byla vyvrácena. V takovém případě by byl zájem na mezinárodní spolupráci převážen dodržováním Úmluvy jakožto „ústavního nástroje evropského veřejného pořádku“ v oblasti lidských práv (viz Bosphorus, § 156, a Michaud, § 103, oba citovány výše). Při posuzování této otázky musí Soud zohlednit jak čl. 34 odst. 2 nařízení Brusel I, tak i specifické okolnosti, za kterých byl použit v projednávaném případě.
117. Tvrzení, že ochrana práv zaručených Úmluvou byla zjevně nedostatečná
118. a) Obecné poznámky ke vzájemnému uznávání
119. Obecně Soud konstatuje, že nařízení Brusel I je z části založeno na mechanismech pro vzájemné uznávání, které vychází ze zásady vzájemné důvěry mezi členskými státy Evropské unie. Preambule nařízení Brusel I uvádí, že přístup, o který se nařízení opírá, náleží do „vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti“ v rámci Evropské unie, ze kterého plyne, že „prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí by mělo být vydáno v zásadě bez dalšího po zcela formální kontrole předložených písemností, aniž by soud mohl bez návrhu uplatnit jakékoli důvody pro nevykonání soudního rozhodnutí ve smyslu tohoto nařízení“ (viz odst. 54 výše). Soud si je vědom důležitosti mechanismů pro vzájemné uznávání pro vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva podle čl. 67 SFEU a vzájemné důvěry, kterou vyžadují. Jak je

uvedeno v čl. 81 odst. 1 a čl. 82 odst. 2 SFEU, účelem vzájemného uznávání rozhodnutí je především usnadnit efektivní soudní spolupráci v občanských a trestních věcech. Soud opakovaně potvrdil svůj závazek k mezinárodní a evropské spolupráci (viz, mimo jiné, Waite a Kennedy proti Německu, č. 26083/94, rozsudek ze dne 18. února 1999, § 63 a 72; Bosphorus, citováno výše, § 150). Z toho důvodu považuje vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva v Evropě a přijetí prostředků nutných k jeho dosažení z hlediska Úmluvy za zcela legitimní.

120. Nicméně metody použité k vytvoření tohoto prostoru nesmí zasáhnout do základních práv osob dotčených výslednými mechanismy, jak je potvrzeno i v čl. 67 odst. 1 SFEU. Je však zřejmé, že cíl efektivity sledovaný některými z použitých metod vede k pevně regulovanému, až omezenému přezkumu dodržování základních práv. Soudní dvůr proto nedávno ve svém posudku 2/13 uvedl, že „při uplatňování unijního práva mohou být členské státy povinny na základě unijního práva předpokládat dodržování základních práv ze strany ostatních členských států, takže… nemohou ani – až na výjimečné případy – ověřovat, zda tento jiný členský stát skutečně v konkrétním případě dodržel základní práva zaručená Evropskou unií“ (viz odst. 49 výše). Pouze ve výjimečných případech může být pravomoc státu, ve kterém se o uznání žádá, k přezkumu dodržování základních práv státem původu rozhodnutí v praxi v rozporu s požadavkem stanoveným Úmluvou, podle kterého musí být soud v dožádaném státě oprávněn alespoň provést přezkum odpovídající závažnosti tvrzení o porušení základních práv ve státě původu, aby zajistil, že ochrana těchto práv není zjevně nedostatečná.

121. Mimoto Soud podotýká, že tam, kde vnitrostátní orgány uplatňují právo Evropské unie a nemají v tomto ohledu žádnou diskreční pravomoc, je použitelná domněnka o rovnocenné ochraně stanovená v rozsudku Bosphorus. To je případ, kdy mechanismy pro vzájemné uznávání vyžadují, aby soud předpokládal, že dodržování základních práv jiným členským státem bylo dostatečné. Vnitrostátní soud je proto ve věci zbaven diskrece, což bez dalšího vede k použití domněnky Bosphorus o rovnocenné ochraně. Soud zdůrazňuje, že toto paradoxně ústí ve dvojí omezení přezkumu dodržování základních práv vnitrostátními soudy, způsobené kombinovaným účinkem domněnky, na kterém je vzájemné uznávání založeno, a domněnky Bosphorus o rovnocenné ochraně.

122. V rozsudku Bosphorus Soud zdůraznil, že Úmluva je „ústavním nástrojem evropského veřejného pořádku“ (ibid., § 156). Soud se tudíž musí ujistit, že tam, kde jsou splněny podmínky pro aplikaci domněnky o rovnocenné ochraně (viz odst. 105–106 výše), nezanechají mechanismy pro vzájemné uznávání žádnou mezeru či zvláštní situaci, která by vykazovala zjevně nedostatečnou ochranu lidských práv zaručených Úmluvou. V duchu vzájemného doplňování přitom bere v úvahu způsob, jakým tyto mechanismy působí, a zejména cíl efektivity, který sledují. Nicméně musí ověřit, že zásada vzájemného uznávání není použita bez dalšího a mechanicky (viz, mutatis mutandis, X proti Lotyšsku, č. 27853/09, rozsudek ze dne 26. listopadu 2013, § 98 a 107) v neprospěch základních práv, která, jak zdůraznil také Soudní dvůr, musí být v tomto ohledu dodržena (viz např. jeho rozsudek ve věci Alpha Bank Cyprus Ltd, citováno výše, odst. 48 výše). V tomto duchu musí soudy státu, který je současně smluvním státem Úmluvy i členským státem Evropské unie, v případech, kdy jsou vyzvány k aplikaci mechanismů pro vzájemné uznávání zavedených unijním právem, plně uplatnit ten mechanismus, u něhož ochrana práv zakotvených v Úmluvě nemůže být považována za zjevně nedostatečnou. Pokud je jim však předložena závažná a důvodná stížnost v tom smyslu, že ochrana práva zakotveného Úmluvou byla zjevně nedostatečná a že tato situace nemůže být napravena právem Evropské unie, nemohou se vyhnout přezkumu této stížnosti pouze z toho důvodu, že aplikují unijní právo.

123. b) Zda byla v projednávaném případě ochrana základních práv zjevně nedostatečná

124. Soud se nyní musí snažit zjistit, zda ochrana základních práv poskytnutá senátem lotyšského Nejvyššího soudu byla v projednávaném případě tak zjevně nedostatečná, že byla vyvrácena domněnka o rovnocenné ochraně, s ohledem na normu práva Evropské unie, která byla použita, i na její provedení v konkrétním stěžovatelově případě.

125. Soud se domnívá, že požadavek vyčerpání opravných prostředků plynoucí z mechanismu uvedeného v čl. 34 odst. 2 nařízení Brusel I, jak je vykládán Soudním dvorem (žalovaný musí využít všechny dostupné opravné prostředky ve státě původu, aby mohl namítat nedoručení návrhu na zahájení řízení), sám o sobě není problematický, pokud jde o záruky poskytnuté čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Jedná se o podmínku, která sleduje cíl zajištění řádného výkonu spravedlnosti v duchu procesní ekonomie a která je založena na přístupu podobnému tomu, z něhož vychází pravidlo o vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků obsažené v čl. 35 odst. 1 Úmluvy. Tento přístup sestává ze dvou úrovní. Za prvé, státy nemusejí před mezinárodní organizací odpovídat za svá jednání před tím, než je jim umožněno věc urovnat v rámci svého vlastního právního systému, a za druhé se předpokládá, že ve vnitrostátním systému existuje dostupný opravný prostředek, pokud jde o tvrzené porušení (viz, mutatis mutandis, Akdivar a další proti Turecku, č. 21893/93, rozsudek ze dne 16. září 1996, § 65; Sargsyan proti Ázerbajdžánu, č. 40167/06, rozsudek ze dne 16. června 2015, § 115). Soud tudíž nespatřuje žádný náznak toho, že by poskytnutá ochrana byla v tomto ohledu zjevně nedostatečná.
126. Soud však zdůrazňuje, že zásada kontradiktornosti a zásada rovnosti zbraní, které spolu úzce souvisejí, jsou základními složkami pojmu „spravedlivého procesu“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Vyžadují „spravedlivou rovnováhu“ mezi stranami: každé straně musí být poskytnuta přiměřená možnost hájit svou věc za podmínek, které ji oproti druhé straně podstatně neznevýhodňují (viz např. Gorraiz Lizarraga a Others proti Spain, č. 62543/00, rozsudek ze dne 27. dubna 2004, § 56). Tyto zásady, které zahrnují všechny aspekty procesního práva smluvních států, jsou použitelné také ve specifické oblasti doručování soudních písemností stranám (viz Miholapa proti Lotyšsku, č. 61655/00, rozsudek ze dne 31. května 2007, § 23; Övüş proti Turecku, č. 42981/04, rozsudek ze dne 13. října 2009, § 47), ačkoli čl. 6 odst. 1 nemůže být vykládán tím způsobem, že by stanovoval zvláštní formu doručování písemností (viz rozhodnutí ve věci Orams, citováno výše).
127. Ve vztahu k projednávanému případu Soud poznamenává, že stěžovatel před lotyšskými soudy především prohlásil, že nebyl řádně a v dostatečném časovém předstihu seznámen s předvoláním k Okresnímu soudu v Limassolu a se žádostí společnosti F. H. Ltd. s tím důsledkem, že nebyl schopen se připravit na jednání před soudem. Namítal proto, že uznání napadeného rozsudku by mělo být ve smyslu čl. 34 odst. 2 nařízení Brusel I odmítnuto. Stěžovatel tvrdil, že předvolání bylo posláno na adresu, kde nebylo možno jej fyzicky zastihnout, přestože kyperští a lotyšští právníci zastupující žalující společnost byli obeznámeni s obchodní adresou v Rize a mohli snadno získat i jeho soukromou adresu (viz odst. 30). Lotyšským soudům přednesl přesvědčivé argumenty namítajícími existenci procesních vad, které byly a priori v rozporu se čl. 6 odst. 1 Úmluvy a které bránily výkonu kyperského rozsudku v Lotyšsku.
128. Ve světle výše uvedených obecných zásad Soud konstatuje, že stěžovatel v řízení před senátem Nejvyššího soudu namítal, že neobdržel žádné předvolání ani nebyl seznámen s kyperským rozsudkem. Spoléhal přitom na důvody pro neuznání stanovené v čl. 34 odst. 2 nařízení Brusel I. Toto ustanovení výslovně uvádí, že tyto důvody lze uplatnit pouze za podmínky, že předmětný rozsudek byl již dříve napaden, pokud jeho napadení bylo možné. Skutečnost, že se stěžovatel spoléhal na tento článek, aniž by proti rozsudku podal opravný prostředek, jak je vyžadováno, vyvolala otázku o dostupnosti těchto opravných prostředků na Kypru za okolností daných v projednávaném případě. V takové situaci senát nebyl oprávněn pouze vytknout stěžovateli, že se neodvolal proti předmětnému rozsudku, jako to udělal ve svém rozsudku z 31. ledna 2007, a nevyjádřit se přitom k problematice důkazního břemene v souvislosti s existencí a dostupností opravných prostředků ve státě původu; podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, stejně jako čl. 34 odst. 2 in fine nařízení Brusel I, musí ověřit, zda byla tato podmínka splněna, přičemž při její absenci by nemohl odmítnout přezkoumat stěžovatelovu stížnost. Soud se proto domnívá, že určení důkazního břemene, které, jak zdůraznila Evropská komise (viz odst. 92 výše), nepodléhá právu Evropské unie, bylo v projednávaném případě rozhodující. Tento bod

tudíž měl být přezkoumán ve sporném řízení vedoucím k odůvodněným zjištěním. Nejvyšší soud však mlčky předpokládal, že důkazní břemeno leželo na žalovaném, anebo že takový opravný prostředek byl stěžovateli skutečně k dispozici. Tento přístup, který odráží doslovnou a automatickou aplikaci čl. 34 odst. 2 nařízení Brusel I, by teoreticky mohl vést ke zjištění, že poskytnutá ochrana byla tak zjevně nedostatečná, že domněnka o rovnocenné ochraně práv na obhajobu zaručených v čl. 6 odst. 1 byla vyvrácena. S ohledem na specifické okolnosti projednávané stížnosti se nicméně dle Soudu o takový případ nejedná, přestože nedostatky jsou politováníhodné.

129. Ve skutečnosti je z informací poskytnutých kyperskou vládou na žádost velkého senátu zřejmé a mezi stranami nesporné, že kyperské právo přiznalo stěžovateli poté, co se dozvěděl o existenci rozsudku, zcela reálnou možnost se odvolat, i přes dobu, jež uplynula od vydání rozsudku. Podle kyperské legislativy a judikatury platí, že pokud se žalovaný, v jehož nepřítomnosti byl rozsudek vydán, domáhá zrušení rozsudku a tvrdí, že nebyl řádně předvolán k jednání u soudu, který vydal rozsudek, soud rozhodující o návrhu je povinen (a ne pouze oprávněn) zrušit rozsudek vydaný v nepřítomnosti (viz odst. 68 výše). Soud tudíž stěžovatelovy argumenty nepřesvědčily o tom, že by takové řízení mělo být odsouzeno k neúspěchu. Z ustálené judikatury Soudu plyne, že pokud existují pochybnosti o tom, zda daný opravný prostředek nabízí reálnou šanci k úspěchu, musí být tento bod předložen k rozhodnutí vnitrostátním soudům (viz např. Akdivar a další, citováno výše, § 71; Naydenov proti Bulharsku, č. 17353/03, rozsudek ze dne 26. listopadu 2009, § 50). V projednávaném případě má Soud za to, že v rozmezí mezi 16. červnem 2006 (dnem, kdy mu byl v prostorách soudu prvního stupně zpřístupněn celý spisový materiál a od kterého měl možnost se seznámit s obsahem kyperského rozsudku) a 31. lednem 2007 (dnem, kdy se konalo jednání u senátu Nejvyššího soudu) měl stěžovatel dostatek času k podání opravného prostředku ke kyperským soudům. Avšak z důvodů známých pouze jemu samotnému se o to nepokusil.

130. Na toto zjištění Soudu nemá vliv ani skutečnost, že kyperský rozsudek nikde neodkazoval na dostupné opravné prostředky. Je pravda, že § 230 odst. 1 lotyšského občanského soudního řádu po soudech požaduje v textu svých rozhodnutí označit podrobné podmínky a lhůty k podání opravného prostředku proti těmto rozhodnutím (viz odst. 67 výše). I když je takový požadavek chvályhodný v rozsahu, v jakém poskytuje dodatečné záruky usnadňující účastníkům řízení výkon jejich práv, jeho existence nemůže být vyvozena z čl. 6 odst. 1 Úmluvy (viz Société Guérin Automobiles proti 15 státům Evropské unie, č. 51717/99, rozhodnutí ze dne 4. července 2000). Bylo tedy na samotném stěžovateli (v případě potřeby pomocí vhodného poradenství), aby se poté, co se dozvěděl o předmětném rozsudku, informoval o dostupných opravných prostředcích na Kypru.

131. V tomto bodě Soud sdílí názor vlády, že stěžovatel, který je investičním poradcem, si měl být vědom právních následků uznání dluhu, které podepsal. Tato listina se řídila kyperským právem, týkala se peněžní částky půjčené stěžovatelem od kyperské společnosti a obsahovala ustanovení zakládající mezinárodní příslušnost kyperských soudů. Stěžovatel se měl tedy ujistit, že je seznámen se způsobem vedení případného řízení před kyperskými soudy (viz, mutatis mutandis, Robba proti Německu, č. 20999/92, rozsudek ze dne 28. února 1996, nepublikováno). Jeho opomenutí získat informace přispělo do značné míry, následkem jeho nečinnosti a nedostatku řádné péče, k nastolení situace, kterou namítal před Soudem a které mohl zabránit a vyvarovat se tak vzniku jakékoli škody (viz, mutatis mutandis, Hussin proti Belgii, č. 70807/01, rozhodnutí ze dne 6. května 2004, a McDonald, citováno výše).

132. S ohledem na specifické okolnosti projednávaného případu se proto Soud nedomnívá, že by ochrana základních práv byla tak zjevně nedostatečná, že by domněnka o rovnocenné ochraně byla vyvrácena.

133. Konečně s ohledem na stěžovatelovy další námitky ve smyslu čl. 6 odst. 1 a v rozsahu své příslušnosti k jejich posouzení, Soud neshledává žádné porušení práv chráněných tímto ustanovením.

134. Z toho důvodu tedy nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud

16 hlasy proti jednomu rozhoduje, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Společné souhlasné stanovisko soudců Lemmense a Briede

Soudci Lemmens a Briede sice souhlasí s většinou v tom ohledu, že se vnitrostátní soudy v projednávaném případě nedopustily porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, nejsou však přesvědčeni o jejich předpokladu, že řízení před lotyšským Nejvyšším soudem trpělo nedostatky. Dle jejich názoru se Nejvyšší soud správně vypořádal s oběma argumenty stěžovatele, jimiž namítal porušení čl. 34 odst. 2 a čl. 38 odst. 1 nařízení Brusel I, neboť ze spisového materiálu i z tvrzení stran vyplývá, že sporné rozhodnutí bylo konečné a tedy i vykonatelné. Upozorňují zejména na skutečnost, že stěžovatel nejenže proti spornému rozhodnutí nepodal opravný prostředek, ale také nikdy nerozporoval dostupnost takových prostředků. Domnívají se dále, že za okolností projednávaného případu aplikace čl. 6 odst. 1 Úmluvy nevyžaduje výslovné zkoumání otázky důkazního břemene v souvislosti s existencí a dostupností opravného prostředku proti předmětnému rozsudku. Řízení před Nejvyšším soudem podléhá pravidlům lotyšského práva, a bylo tedy věcí Nejvyššího soudu, aby se vypořádal se stěžovatelovými námitkami v souladu s těmito pravidly. Pokud chtěl stěžovatel namítat dostupnost opravných prostředků, měl tak nejprve učinit před Nejvyšším soudem. Soudci tedy konstatují, že postup Nejvyššího soudu odpovídal zásadě kontradiktornosti řízení a zásadě rovnosti zbraní a netrpěl žádnými nedostatky. V důsledku toho již není potřeba uchylovat se k použití domněnky Bosphorus, která dle jejich názoru podrývá kontrolní úlohu Soudu ve prospěch zájmu na mezinárodní spolupráci i v situacích, kdy tento zájem není ohrožen.

Nesouhlasné stanovisko soudce Sajó

Soudce Sajó nejprve nesouhlasil se závěrem, že nedostatky vnitrostátního řízení před lotyšskými soudy nedosahovaly stupně zjevné nedostatečnosti. Podle jeho názoru to byl právě nedostatek co do řádného doručení písemnosti stěžovateli, který vedl k nemožnosti využití opravných prostředků a k porušení zásady spravedlivého procesu. Dále vyjádřil pochybnosti i k použití domněnky Bosphorus v projednávaném případě. I za předpokladu, že právní systém Evropské unie skrze Soudní dvůr poskytuje rovnocennou ochranu základních práv, práva zaručená Úmluvou ani kontrolní úloha Soudu by neměla být upozaděna zájmem na mezinárodní spolupráci. Tím spíše, pokud, jako je tomu v projednávaném případě, Soudní dvůr neměl příležitost přispět k této ochraně. Domnívá se, že i v režimu vzájemného uznávání by vnitrostátní soudy měly podniknout nezbytné kroky k zaručení efektivní ochrany těchto základních práv. Má za to, že Soud by měl v každém případě zkoumat, zda jednání státu, nehledě na jejich právní základ, odpovídají požadavkům stanoveným Úmluvou. Dle jeho názoru by tedy použití domněnky Bosphorus nemělo být rozšířeno i na situace, kde vnitrostátním soudům není přiznána žádná diskreční pravomoc co do zohlednění práv zakotvených Úmluvou.

(zpracovala Ivona Večerková)